

VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

SISTEMA POLÍTIC ESPANYOL

ELS PARTITS D'ESQUERRES: PSOE i el PCE/EU.

Òscar Barberà

SUMARI

- INTRODUCCIÓ
- EL PSOE
  - ELS ORÍGENS DEL PSOE
  - EL PSOE DURANT LA TRANSICIÓ POLÍTICA
  - EL PARTIT DE GOVERN 1982-1996
  - ELS ANYS D'OPOSICIÓ
  - ELS GOVERNS DE RODRÍGUEZ ZAPATERO
- EL PCE/EU
  - EL PARTIT D'OPOSICIÓ AL FRANQUISME
  - LA CRISI DE L'EUROCOMUNISME
  - EL RESORGIMENT: EU.
  - LENTA EROSIÓ O EXTINCIÓ? EU 2000-2010.

INTRODUCCIÓ

Preguntes rellevants:

- Identificar quines han estat les principals etapes en la vida del PSOE i del PCE
- PSOE
  - Descriure els trets generals de la història del PSOE abans de 1977
  - Vincular els efectes que té l'etapa d'abans de 1977 amb els problemes del partit durant la transició política.
  - Descriure els principals eixos d'actuació del PSOE en les diferents legislatures de 1982 a 1996 i els principals problemes de cada legislatura.
  - Descriure la transformació del PSOE durant els anys de partit d'oposició.
  - Descriure les principals línies d'actuació del PSOE en el govern entre 2004 i 2012 i els problemes que ha d'afrontar com a partit.
- PCE
  - Descriure els principals trets del seu origen
  - Vincular-ne l'origen amb els problemes per a convertir-se en alternativa de govern durant els anys 80.
  - Identificar els principals factors que intervenen en l'accés del PP al govern.
  - Identificar l'estratègia del PP i les tensions internes des de la pèrdua del govern

EL PSOE

EL PSOE: ORÍGENS.

○ Els orígens: la Restauració.

- 1879 – Fundació partit. Pablo Iglesias.
- 1888 – Fundació de la UGT.

El *pablisme*: moderació i no col·laboració amb els republicans.

○ La Dictadura de Primo de Rivera

- Col·laboració inicial amb el règim (enfront de la CNT).
- Enfortiment de la UGT
- Mort de Pablo Iglesias: problema de lideratge.
  - Prieto / Caballero / Besteiro
- Trencament amb el règim: no a la institucionalització de la dictadura.
  - El Pacte de Sant Sebastià (1930).

EL PSOE: ORÍGENS.

○ **La II República – Guerra Civil.**

- Principal partit d'esquerrers de la II República
  - 90.000 afiliats 1936
  - Insuficient suport per a governar en solitari
- Divergències línia política:
  - Entrada al govern 1931: J. Besteiro enfront d'I. Prieto (Largo Caballero).
  - La via revolucionària 1933: I. Prieto enfront de F. Largo Caballero.
  - Sobre com conduir la guerra
- Enfrontament amb el PCE

○ **El primer franquisme**

- Exili dels líders i divisió: Prieto – Largo Caballero.
- Repressió dels dirigents i activistes
- Reunificació del partit a l'exili: Prieto – Rodolfo Llopis
- Anticomunisme

EL PSOE: ORÍGENS.

○ El tardofranquisme.

- Intents de renovació del partit des de l'interior
  - Sorgiment del PSOE andalús: González – Guerra.
  - Crisi del PSOE madrileny
  - Fracassos de creixement enfront del PCE i d'altres partits (FLP/FOC...)
- La divisió exili/interior
  - Generacional i ideològica (anticomunisme).
  - La ruptura (1972).
    - PSOE històric (Llopis).
    - PSOE renovat – Reconeixement IS.
  - El domini de l'interior (1974).
    - Congrés Suresnes: González, secretari general.
- La competició amb el PCE per dirigir l'oposició
  - Plataforma *Coordinació Democrática* (1975)
  - El fracàs de l'oposició a la LPRP

EL PSOE: LA TRANSICIÓ.

○ La sortida a la llum pública 12-1976

- Suport de la Internacional Socialista
- Doble discurs
  - Moderació de González – Guerra.
  - Radicalització de les bases (marxisme / República).

○ Les eleccions de 1977 i la Constitució de 1978

- El PSOE 29% el PCE 9%
- El consens: Pactes de la Moncloa – Constitució de 1978.
- El dissens: creixen els crítics dins el PSOE.

○ La crisi de 1979

- Eleccions de 1979 = 1977.
- Girar cap a l'esquerra o cap al centre?
  - Model de partit: masses o d'arreplega
- 28è Congrés
  - Dimissió de González
  - Congrés extraordinari: victòria de González.

EL PSOE: LA TRANSICIÓ.

○ La fi del consens

- Gir a l'esquerra: pactes de progrés ,1979.
- Moció de censura contra la UCD, 1980.
- Unitat del PSOE enfront de la crisi de la UCD.
- La imatge del PSOE: anunci electoral de 1982.

EL PSOE: PARTIT DE GOVERN.

○ La primera legislatura 1982-1986

- Majoria absoluta eleccions 1982
- Culmina procés de descentralització
  - Estatuts autonomia tretze CA
  - Victòria en dotze de disset CA i en les municipals de 1983
- Ajustament econòmic
  - Reformes estructurals: reconversió industrial, flexibilització del mercat laboral, reducció de la inflació.
  - Només a partir de 1985, política expansiva.
- Normalització política exterior
  - Negociació amb la CEE
  - El problema de la integració en l'OTAN

EL PSOE: PARTIT DE GOVERN.

○ **La segona legislatura 1986-1989**

- Creixement econòmic i modernització
- Enfrontament entre PSOE i la UGT
  - 1988 vaga general

○ **La tercera legislatura 1989-1993**

- Consolidació del PP i augment de la competitivitat
  - Pèrdua de ciutats importants i CA 1991
- Primers casos de corrupció
  - Juan Guerra
  - Filesa
- Guerrisme enfront de renovadors

EL PSOE: PARTIT DE GOVERN.

○ **La quarta legislatura 1993-1996. Crispació.**

- Pacte amb CiU: 15% IVA
- Corrupció:
  - GAL / Roldán / Banc d'Espanya
  - *Váyase, Sr. González.* (Aznar)
- Erosió del poder socialista: autonòmiques 1995.
- La defensa del PSOE: anunci Generals 1996.

EL PSOE: L'OPOSICIÓ.

○ Els efectes del 34è Congrés (1996)

- Dimissió González... i Guerra.
- Els barons trien successor: Almunia.
- Una nova font de legitimitat? Les primàries.
  - 1997: Borrell derrota Almunia.
  - 1998: Borrell dimiteix per corrupció.

○ Les eleccions de 2000

- 2000: Almunia tanca l'acord PSOE-EU.
- Un gir a l'esquerra? Anunci PSOE 2000
- Victòria del PP i dimissió d'Almunia

○ El 35è Congrés (2000)

- Rodríguez Zapatero derrota José Bono i Rosa Díez
- Del recolzament del PP a l'oposició frontal
  - Pacte justícia, *Llei de partits... El canvi tranquil.*
  - Però: **Guerra d'Iraq**, transvasament de l'Ebre...

EL PSOE: ELS GOVERNS ZP.

○ La primera legislatura (2004-2008)

- El 14 M... La derrota del PP (anunci [PSOE 2004](#)).
- El PSOE i el pacte amb l'esquerra
  - L'antecedent: el tripartit de Catalunya.
  - La investidura: ERC, EU/ICV, CC, BNG, CHA.
  - La retirada d'Iraq
- Un nou gir social
  - Matrimonis homosexuals
  - Nova llei educació
- Un nou gir autonòmic
  - L'estatut de Catalunya i els problemes dins del PSOE
  - La treva d'ETA i la *negociació*

○ La segona legislatura (2008-)

- La crisi econòmica

EL PCE/EU

EL PCE/EU: ELS ORÍGENS.

○ El PCE abans del franquisme

- 1921: escissió del PSOE en la III Internacional.
- Partit marginal fins la guerra civil
  - Subordinació a la política de l'URSS
  - 300.000 membres durant la guerra civil

○ El PCE durant el franquisme

- El PCE durant la postguerra
  - Exili de la direcció del PCE
  - La Pasionaria (D. Ibárruri) – secretaria general.
  - L'oposició violenta (el maquis): abandonada 1948.
- El gran (i **heterodox**) partit de l'oposició al règim
  - Carrillo substitueix la Pasionaria com a secretari general.
  - Política de reconciliació nacional (1956) i **eurocomunisme**.
  - Dècada de 1960 integra **estudiants i intel·lectuals** disconformes amb el règim
  - Dècada de 1960 creació de CC OO (juntament amb joventuts catòliques) .

EL PCE/EU: EL PCE DURANT LA TRANSICIÓ.

- **El PCE i la política unitària d'oposició**
  - Antecedent: Assemblea de Catalunya (1971).
  - La Junta Democràtica 1974
  - La Platajunta 1976
- **La moderació com a estratègia**
  - La vaga fallida de la LPRP
  - La detenció de Carrillo (12/1976).
  - Declaració PCE: acceptació de la Monarquia (12/1976).
  - Els assassinats d'Atocha (gener 1977).
  - Legalització (9 abril 1977).
- **Les eleccions de 1977 i la política del consens**
  - L'amarga sorpresa: 9% de vots.
  - L'acceptació de la política del consens
    - Pactes de la Moncloa
    - CE 1978

EL PCE/EU: EL PCE DURANT LA TRANSICIÓ.

○ La crisi del 10è Congrés (1981)

- Eleccions de 1979 = 1977.
- Antecedent: el 5è Congrés PSUC (1980).
- Les divisions internes
  - Els intel·lectuals liberals enfront de les bases comunistes
  - Generacional i de model de partit
    - Carrillo – Ibárruri: partit de devots.
    - Solé Tura – Tamames: partit de masses heterogeni.
  - Eurocomunistes enfront de leninistes i pro soviètics.
- El resultat
  - Carrillo, desautoritzat.
  - De 200.000 (1977) a 60.000 (1982).
  - Guanya el model de partit de devots.
  - Eleccions 1982. **Desastre electoral:** del 9% al 4% de vots.
  - **Dimissió de Carrillo – Gerardo Iglesias, nou secretari general.**

EL PCE/EU: LA CREACIÓ D'EU.

○ L'OTAN i les eleccions de 1986

- Els moviments anti OTAN com a renaixement de l'esquerra
- El PCE com a líder d'una **Esquerra Unida**
  - Coalició electoral de partits a l'esquerra del PSOE
  - PCE + PASOC (ex PSOE històric) + IR + altres
- Lleugera recuperació electoral de 1986

○ La conversió d'EU en partit

- 1989: I Assemblea.
- EU és encara la suma de diferents partits
- Nou líder: Julio Anguita.
  - Nou secretari general del PCE
  - Carisma electoral... i **esquerra clàssica** desacomplexada.
- Èxit electoral de 1989: del 4% al 9%.

EL PCE/EU: LA CREACIÓ D'EU.

○ La difícil consolidació d'EU

- Els dilemes:
  - Partit d'afiliació directa (1992) enfront de suma de partits
    - Quin paper ha de tenir-hi el PCE?
  - Unitat de línia política enfront de convivència de partits i faccions a l'interior
  - Discurs d'esquerra clàssica enfront de nova esquerra post materialista
    - 1989: caiguda del mur de Berlín.
    - 1990: desaparició de l'URSS.
  - Partit d'arreglaga i heterodox enfront de partit de masses i ortodox

EL PCE/EU: LA CREACIÓ D'EU.

○ La difícil consolidació d'EU

- Els resultats (1989-2000)
  - El PCE lidera fermament EU
  - Discurs d'esquerra clàssica
    - 1993-96 pinça PP-EU - Objectiu: el *sorpasso*?
  - Anguita i el populisme anti PSOE
  - Expulsions i escissions dels grups dissidents
    - Almeida i López Garrido (1997).
    - Crisi ICV-EU
  - Resultats electorals: estabilitat 9%-10% vots.
- La retirada d'Anguita i els resultats electorals de 2000
  - Anguita té problemes de salut... i polítics.
  - 1998 – Paco Frutos, líder del PCE.
  - 1999 – Paco Frutos, líder d'EU.
  - Eleccions generals de 2000: aliança PSOE-EU.
    - Desfeta electoral del 9% al 4%.

EL PCE/EU: LA CREACIÓ D'EU.

○ La difícil consolidació d'EU

- Els resultats (2000-2010)
  - El PCE deixa de liderar EU
    - Llamazares, coordinador general d'EU.
    - 2009 Cayo Lara. El PCE en reprèn el control.
  - Discurs combinat: esquerra vella i nova.
    - Eleccions generals 2004
    - Eleccions generals 2008
  - Crisi interna
    - PCE enfront de grups de nova esquerra
    - Rellançament d'EU?
  - Resultats electorals: declivi lent i estancament 4%